

Bergs kommun
Bierjen tjjelte

Riktlinje för nationella minoriteters rättigheter och förvaltning av samiskt språk och kultur

- Program
- Policy
- Strategi
- Riktlinje**
- Handlingsplan
- Rutin

Beslutande: Kommunstyrelsen

Beslutsdatum: 2024-10-08

Diarienummer: 2024/111

Dokumentansvarig: Samisk koordinatör

Version: 2024:1

Innehåll.....	1
Bakgrund	2
Syfte och målsättning	2
Kopplingar till inriktningsmål och andra styrdokument	3
Revidering av dokumentet	3
Bergs kommuns minoritetspolitiska arbete	3
Nationella minoriteters rätt till information	3
Nationella minoriteters rätt till språk och kultur	3
Nationella minoriteternas rätt till inflytande	4
Rådgörande mötesplatser	4
Kompetensutveckling och rekrytering	4
Rätt till att använda samiska i kontakter med kommunen	5
Rätt till förskola på samiska	5
Rätt till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk samt kultur och identitet	5
Rätt till äldreomsorg på samiska	6
Samordning och uppföljning	6
Granskning av hur lagar och konventioner efterlevs	6
Lagar och förordningar	7

Bakgrund

Sverige är en stat baserad på territoriet av två folk med lika rättigheter, det samiska och det svenska. Bergs kommun vill uppnå effektiv jämlikhet mellan samer och majoritetsbefolkningen. För att samer ska ha samma möjligheter som personer som tillhör majoriteten, att behålla och utveckla sin kultur, behövs särskilda positiva åtgärder för att nå målet.

Denna riktlinje ska tolkas och tillämpas i enlighet med innehållet i internationell rätt om mänskliga rättigheter för minoriteter och urfolk och lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2009:724, så att dessa får genomslag i praktiken. Därför har vi tagit fram denna riktlinje.

Sedan 2010 ingår Bergs kommun i förvaltningsområdet för samiska, där samiska språk och samisk kultur har ett förstärkt skydd enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Bergs kommun ska därmed främja samers möjlighet till inflytande i frågor som berör dem, synliggöra och skapa förutsättningar för samer att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur.

Samisk kultur är bland annat språk, markanvändning, naturbetesbaserad renskötsel, jakt, fiske, traditionell kultur och kunskap.

Samisk kultur har liksom andra urfolkskulturer ett starkt samband med de marker där samer traditionellt har bott och verkat. Samers möjlighet att använda mark och vatten som en grund för sin urfolkskultur ska främjas i kommunal verksamhet. Samers användning av mark och vatten ska lyftas fram och beaktas i planarbete och kommunala beslut. Det gäller såväl renskötsel som samers traditionella resursutnyttjande, landskapets kulturhistoriska och andliga värden och som förutsättning för vidareförandet av traditionell samisk urfolkskunskap. Traditionell samisk kunskap om uthålligt brukande av mark och vatten ska tillvaratas i kommunens hållbarhetsarbete.

Dokumentet är framtaget i samarbete med Härjedalens kommun.

Syfte och målsättning

Syftet med riktlinjen är att den ska vara ett stöd för Bergs kommun i att följa de lagar och förordningar som styr en kommun som verkar inom förvaltningsområdet för samiska.

Målet är att varje avdelning upprättar egna målsättningar och aktiviteter för att säkerställa den samiska minoritetens rättigheter. Målet är också att utveckla ett långsiktigt och kontinuerligt gemensamt arbetssätt där målen sätts i dialog med samer så långt det är möjligt.

Kopplingar till inriktningsmål och andra styrdokument

Samtliga program berör och omfattar samtliga våra medborgare. Bergs kommun ingår i förvaltningsområde för samiska och omfattas av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Den här riktlinjen har därför bäring på samtliga program för Bergs kommun.

Revidering av dokumentet

Dokumentet ska aktualitetsprovas av dokumentansvarig minst en gång per mandatperiod.

Om dokumentet behöver revideras gäller följande:

- Dokumentansvarig har rätt att besluta om administrativa och redaktionella revideringar av den här riktlinjen.
- Riktlinjen ska revideras i samarbete med Saemien raerie, samiska rådet.

Bergs kommuns minoritetspolitiska arbete

Bergs kommun arbetar aktivt för samers rättigheter genom att ta hänsyn till och följa de lagar och förordningar som styr nationella minoriteters rättigheter. Det görs på alla nivåer i den politiska organisationen och på alla nivåer i tjänstemannaorganisationen.

Nationella minoriteters rätt till information

Kommunstyrelsen ansvarar för att det finns övergripande information om de nationella minoriteternas rättigheter och kommunens ansvar enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Kommunstyrelsen ansvarar för att delar av kommunens webbsida är översatt till samiska.

Nationella minoriteters rätt till språk och kultur

Samtliga nämnder ansvarar för att informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt minoritetslagen och de föreskrifter som lagen hänvisar till.

Samtliga nämnder ansvarar för att tillsammans med de nationella minoriteterna inventera vilka behov som finns när det gäller åtgärder till stöd för användningen av finska, meänkieli respektive samiska.

Samtliga nämnder ansvarar för att skydda och främja de samiska minoritetsspråken och kulturen och beakta behovet av kulturella aktiviteter på samiska.

Samtliga nämnder främjar samers möjligheter att behålla och utveckla sitt språk och kultur.

Kommunstyrelsen ansvarar för att det finns litteratur, tidskrifter och annan media på de samiska språken samt samers historia och kultur på biblioteken.

Kommunstyrelsen och utbildningsnämnden verkar för att erbjuda elever kulturupplevelser som utgår från samisk kultur och för att kulturskolan arbetar med samers kultur.

Nationella minoriteternas rätt till inflytande

Samtliga nämnder ansvarar för att samer får möjlighet till reellt inflytande i frågor som särskilt berör dem och samråder med eller konsulterar samer i sådana frågor. Samråd innebär att kommunen för en strukturerad dialog med samer i syfte att beakta deras synpunkter och behov i kommunens beslutsfattande.

Exempel på frågor är språk och kultur, barnomsorg, äldreomsorg, folkhälsa, mark- och miljöfrågor och rennärlingsfrågor.

Samtliga nämnder främjar att barn och unga som tillhör de nationella minoriteterna får möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem. Samråden ska anpassas till deras förutsättningar.

Rådgörande mötesplatser

Kommunstyrelsen arbetar aktivt för att skapa långsiktiga, kontinuerliga och naturliga mötesplatser för frågor som kan ha särskild betydelse för det samiska folket. Ett exempel är mötesplatsen samiska rådet - Saemien raerie – men det kan också vara andra mötesplatser.

Kommunstyrelsen och nämnder ansvarar för att konsultera eller samråda med det samiska folket innan beslut fattas i ärenden som berör samer eller som kan få särskild betydelse för urfolket samerna.

Det kan handla om frågor om språk, kultur, markanvändning, näringsfrågor, renskötsel, fiske, jakt, rovdjur, gruvor, vindkraft, skogsfrågor, kulturmiljöfrågor, ortnamn, biologisk mångfald och övrig kultur.

Kompetensutveckling och rekrytering

Kommunstyrelsen, utbildningsnämnden, vård- och socialnämnden, samt miljö- och byggnämnden verkar för kompetenshöjande insatser om samers rättigheter inom organisationen.

Kommunstyrelsen bistår med stöd och råd till kommunens nämnder och avdelningar.

Samtliga nämnder verkar för att det finns personal med kompetens i de samiska språken samt samisk kulturförståelse. Detta gäller i synnerhet de utskott, nämnder och förvaltningar som direkt möter kommuninvånare.

Samtliga nämnder ansvarar för att det finns en god kännedom om medarbetares kunskaper i de samiska språken samt ansvarar för att fortbildning i de samiska språken och i samisk kultur erbjuds.

Kommunstyrelsen ansvarar för att utveckla former för kontinuerlig språk- och kulturinventering av medarbetarnas kompetens i de nationella minoritetsspråken och kulturen.

Rätt till att använda samiska i kontakter med kommunen

Samtliga nämnder ansvarar för att enskilda kan använda samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med kommunen.

Samtliga nämnder ansvarar för att enskilda som använder samiska i ett ärende har rätt till ett svar på samiska. De har också rätt att få beslut och beslutsmotivering i sitt ärende översatt till samiska, under förutsättning att de saknar juridiskt biträde.

Samtliga nämnder ansvarar för att informera om att service lämnas på samiska. Om servicen begränsas till vissa tider och platser ska informationen innehålla uppgifter som visar på när, var och hur det går att ta del av service på samiska.

Rätt till förskola på samiska

Utbildningsnämnden ansvarar för att erbjuda barn plats i förskola där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på samiska när barnets vårdnadshavare begär det.

Utbildningsnämnden ansvarar för att när samisk vårdnadshavare ansöker om förskoleplats för sitt barn tillfrågas de om de önskar plats i en förskola där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på samiska.

Rätt till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk samt kultur och identitet

Utbildningsnämnden ansvarar för att elever som tillhör de nationella minoriteterna får möjlighet att utveckla sitt minoritetsspråk.

Utbildningsnämnden ansvarar för att deras verksamheter informerar om rätten till modersmålsundervisning i samiska språk samt inom skolformen som rätten gäller. Rätten gäller oavsett om samiska är ett levande språk i hemmet eller inte.

Utbildningsnämnden ansvarar för att samiska barn och ungdomar ges likvärdiga förutsättningar som majoritetsbefolkningen att utveckla sitt språk, sin kultur och identitet i utbildningssystemet såväl som på fritiden.

Utbildningsnämnden ansvarar för att alla kommunens elever får vederhäftig kunskap om urfolket samernas historia, kultur och näringar nationellt och lokalt.

Rätt till äldreomsorg på samiska

Vård- och socialnämnden ansvarar för att den som söker bistånd inom ramen för äldreomsorg informeras om vilka rättigheter brukaren har till bistånd på samiska.

Vård- och socialnämnden ansvarar för att den som begär det erbjuds att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar samiska.

Vård- och socialnämnden ansvarar för att äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet särskilt beaktas.

Samordning och uppföljning

Kommunstyrelsen ansvarar för att samordna och redovisa kommunens arbete med samiska rättigheter till uppföljningsmyndigheter.

Kommunstyrelsen ansvarar för att stabsavdelningen, HR-avdelningen, fastighetsavdelningen, miljö- och byggavdelning, samhällsbyggnadsavdelning, utbildningsavdelning, avdelning socialtjänst, avdelning verkställighet LSS samt avdelning verkställighet vård och omsorg redovisar föregående års åtgärder och insatser för sin verksamhet under årets första kvartal. Redovisningen lämnas till ansvarig tjänsteperson för samisk samordning för vidare redovisning till kommunstyrelsen som är ytterst ansvarig.

Granskning av hur lagar och konventioner efterlevs

Kommunstyrelsen ansvarar för att avdelningar och nämnder genomför en inventering för att se över hur denna riktlinje följs. Inventeringen ska tillsammans med internationella och nationella granskningar och rådgivande rapporter ses som ett stöd för hur Bergs kommun utvecklar arbetet vidare. Utvecklingen sker i enlighet med våra riktlinjer samt de lagar, förordningar och konventioner som styr arbetet med nationella minoriteter.

Lagar och förordningar

SFS 2009:724. *Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk.*

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2009724-om-nationella-minoriteter-och_sfs-2009-724/

SFS 2009:600. *Språklag.* https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/spraklag-2009600_sfs-2009-600/

SFS 2013:801. *Bibliotekslag.* https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/bibliotekslag-2013801_sfs-2013-801/

SFS 2010:800. *Skollag.* https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800/

SFS 2008:567. *Diskrimineringslag.* https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-567/

SFS 2018:1197. *Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.*
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20181197-om-forenta-nationernas-konvention_sfs-2018-1197/

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag.* https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453/

SFS 2022:66. *Lag om konsultation i frågor som rör det samiska folket.*
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-202266-om-konsultation-i-fragor-som-ror-det_sfs-2022-66/

Förenta nationernas deklaration om ursprungsfolkets rättigheter.
https://social.desa.un.org/sites/default/files/migrated/19/2018/11/UNDRIP_E_web.pdf

Ramkonventionen för skydd av nationella minoriteter.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ramkonventionen-for-skydd-av-nationella_h4021961/

Europeisk stadga om landsdels- eller minoritetsspråk.
<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806d35de>